

Basis training Signs of Safety routekaart naar veiligheid

Reader en huiswerk voor dag 1

Gefaseerd samenwerken aan veiligheid en Signs of Safety in
Haaglanden

Inhoud

Hoofddoelstelling en leerdoelen basistraining	2
Oplossingsgericht werken	4
Wat is oplossingsgerichte therapie?	4
Typische relaties vanuit oplossingsgericht perspectief	4
Tips voor het omgaan met de verschillende klant relaties	5
Handige oplossingsgerichte vragen	7
Relatie vragen	7
Draaivragen	8
Detailvragen	9
Schaalvragen	9
Ongerstheidsvragen	10
Vragen bij veiligheid	11
Wondervraag	11
Vragen naar uitzonderingen	11
Huiswerkopdracht 1 en 2	12
Casus	12
Opdracht 1 bij de casus:	12
Opdracht 2 bij de casus:	12
De routekaart bevat veel elementen van Signs of Safety. Wat is Signs of Safety?	13
De praktische uitgangspunten	15
huiswerkopdracht 3	17

Het is belangrijk te realiseren dat hulpverlening alleen een middel is tot het bereiken van een doel, het biedt geen veiligheid.

Het creëren van veiligheid voor kinderen gebeurt alleen in de dagelijkse zorg en interactie in het familieleven van ouders en kinderen”.

- Andrew Turnell en Susie Essex –Founders Signs of Safety

HOOFDDOELSTELLING EN LEERDOELEN BASISTRAINING

De Signs of Safety/ routekaart basistraining is een driedaagse training waarin je intensief kennis maakt met de oplossingsgerichte methode Signs of Safety en de routekaart leert kennen. De hoofddoelstelling van de basistraining is: ‘Aan het eind van de basistraining Signs of Safety heeft de deelnemer voor een casus een analyse gemaakt, gesprekken met ouders, netwerk en kind voorbereid en een eerste netwerkbijeenkomst voorbereid’ Ook kent de deelnemer de verschillende fasen en kan deze in eigen casuïstiek herkennen. Om de hoofddoelstelling van de basistraining te bereiken, behalen deelnemers tijdens de training diverse leerdoelen.

Aan het eind van de basistraining Signs of Safety/ routekaart kan de deelnemer:

Beschrijven wat de routekaart inhoudt.

Het verschil tussen het niet professionele en het professionele netwerk benoemen.

Per fase van de route kaart benoemen wat de rollen en verantwoordelijkheden van de professional, het kind, de ouders en het niet-professionele en professionele netwerk zijn en dit ook met hen bespreekbaar maken.

Beschrijven wat er als basishouding verwacht wordt en wat onder autoriteit pakken en het tonen van compassie, wordt verstaan.

In de eigen casus autoriteit pakken en compassie tonen wanneer dit voor de casus nodig is.

Opsommen wat de praktische uitgangspunten van samenwerken zijn.

Benoemen welke praktische uitgangspunten van samenwerken voor hem/haar belangrijk zijn.

Beargumenteren waarom deze praktische uitgangspunten van samenwerken voor haar belangrijk zijn.

Beschrijven wat oplossingsgericht werken en oplossingsgericht vragen stellen inhoudt.

Opsommen welke oplossingsgerichte gesprekstechnieken ingezet kunnen worden.

Een samenwerkingsrelatie met het kind, het gezin en het netwerk opbouwen door oplossingsgericht te werken, door oplossingsgerichte vragen te stellen én door oplossingsgerichte gesprekstechnieken toe te passen.

Onveiligheid in complexe gezinssystemen met het kind, het gezin en het sociale en professionele netwerk bespreken.

Met behulp van verschillende hulpmiddelen analyseren wat de gevaren omtrent de veiligheid van het kind zijn, analyseren wat goed gaat in het creëren van een veilige omgeving voor het kind én analyseren wat er verandert moet worden om de huidige omgeving van het kind te verbeteren.

Beschrijven wat de verschillende hulpmiddelen (de 3 kolommen, de 3 huizen, het veilige huis, genogram en de veiligheidscirkels) inhouden.

De verschillende hulpmiddelen (de 3 kolommen, de 3 huizen, het veilige huis, genogram en de veiligheidscirkels) toepassen in de eigen casus.

Beschrijven wat er onder schaalvragen/veiligheidsdoelen wordt verstaan;

In samenwerking met het kind en de ouders schaalvragen/veiligheidsdoelen in de eigen casus formuleren.

Beschrijven wat een netwerkberaad is, wie aanwezig zijn bij een netwerkberaad en wat het resultaat van het netwerkberaad is.

Weten hoe een netwerkberaad voor te bereiden en te organiseren.

Weten welke vragen te stellen om in samenwerking met het kind, de ouders en het netwerk te komen tot afspraken die de huidige (opvoed)situatie van het kind veilig maakt en verbeterd.

Beschrijven waar een veiligheidsplan aan moet voldoen.

Opsommen welke elementen in een veiligheidsplan terug dienen te komen;

Uitleggen wanneer een veiligheidsplan wel en niet effectief is;

Weten welke vragen te stellen om in samenwerking met het kind, de ouders en het netwerk de eerste versie van het veiligheidsplan op te stellen.

Oplossingsgericht werken

Oplossingsgerichte werken is de basis waarop samengewerkt wordt in de routekaart. Het 3e proces zoals in de routekaart omschreven: het parallelle proces zal steeds ook vanuit oplossingsgericht werken zijn. Wat houdt het eigenlijk in?

WAT IS OPLOSSINGSGERICHTE THERAPIE?

Oplossingsgerichte therapie is ontwikkeld door De Shazer, Berg en collega's van het Brief Family TherapyCenter in de Verenigde Staten.

De oplossingsgerichte therapie is een manier van werken die gericht is op het versterken van de autonomie van cliënten, waarbij de aandacht vooral uitgaat naar de oplossing in plaats van naar het probleem (Bakker & Bannink, 2008). De hulpverlener stimuleert een cliënt om zich een toekomst voor te stellen waarin het probleem zich oplost (Quick & Gizzo, 2007).

Het uitgangspunt is dat het niet altijd nodig is om inzicht te hebben in het ontstaan van problemen om deze te kunnen oplossen. De nadruk van de behandeling ligt daarom op het vinden van oplossingen. De cliënt wordt gezien als expert. Voor de hulpverlener is het referentiekader van de cliënt bepalend voor de manier waarop oplossingen worden vormgegeven. De hulpverlener neemt een houding van niet-weten aan zodat de expert-rol van de cliënt tot uitdrukking komt. Een ander aspect van de houding van de hulpverlener is leading from one step behind. Dat betekent dat de hulpverlener figuurlijk gesproken achter de cliënt staat. Door oplossingsgerichte vragen te stellen kijkt hij over de schouder van de cliënt mee en nodigt hij de cliënt uit om zijn doel te bepalen en de mogelijke oplossingen zo breed mogelijk te verkennen (Bakker & Bannink, 2008; Cauffman, 2007). Over het algemeen duurt oplossingsgerichte therapie kort, hoewel het aantal sessies niet vaststaat.

TYPISCHE RELATIES VANUIT OPLOSSINGSGERICHT PERSPECTIEF

DE KLANT	DE KLAGER	DE BEZOEKER
<ul style="list-style-type: none"> • onderkent dat hij een probleem heeft • is bereid zich in te spannen om tot een oplossing te komen • heeft vaak al pogingen daartoe ondernomen • neemt volledige verantwoordelijkheid 	<ul style="list-style-type: none"> • onderkent dat er een probleem is en kan het omschrijven. • onderschrijft het belang een oplossing te vinden • ziet niet dat hij zelf een deel uit maakt van de oplossing • de omgeving moet veranderen • ziet voor zichzelf geen rol weggelegd 	<ul style="list-style-type: none"> • ziet het probleem niet • vind dat anderen een probleem hebben, niet zij • wil om die reden geen deel uitmaken van de oplossing • is bereid zijn visie op de situatie te geven met de bedoeling dat de ander de situatie oplost. • zegt dat de situatie niet optimaal is maar dat ligt aan

<ul style="list-style-type: none"> • weet dat hij deel uitmaakt van de oplossing en werkt daar “vrijwillig” aan mee. 	<ul style="list-style-type: none"> • blijft praten in termen van problemen i.p.v. oplossingen 	<p>mensen die hem verkeerd begrijpen, ligt niet aan hem.</p>
---	--	--

TIPS VOOR HET OMGAAN MET DE VERSCHILLENDE KLANT RELATIES

Tips in het omgaan met klagers

De cliënt is nog niet toe aan om zichzelf als onderdeel van de oplossing te zien. Bedank de cliënt voor de belangrijke informatie, heb oor voor verdriet en geef waardering dat hij het allemaal volgehouden heeft, ondanks alles. Geef complimenten met de pogingen om hulp te zoeken. Zoek naar gebieden waar de cliënt zelf aangeeft stappen te willen zetten om de problemen op te lossen.

Oplossingsgerichte vragen voor de klager:

- Wanneer is het probleem er niet of minder?
- Op welke momenten kunt u ervoor zorgen dat uw kinderen wel veilig zijn?
- Wanneer is het probleem (even) geen probleem?
- Hoe houdt u het vol?
- Hoe overleeft u deze lastige situatie?
- Wat wilt u zo houden en hoeft niet te worden opgelost?
- Wat mag er beslist niet veranderen?
- Waaraan hebt u zich vastgehouden en wordt het nu tijd om los te laten?
- Op welke gebieden rondom de opvoeding van uw kinderen wilt u de meeste verandering zien?
- Wat hebt u wel eens overwogen, maar tot nu toe nog niet geprobeerd?
- Hoe lukt het u om stabiel op dat cijfer te blijven (schaalvragen)?
- Hoe slaagt u erin om met alles wat u hebt meegemaakt?
- Wat heeft u er tot nu toe doorheen geholpen?
- Zou het erger kunnen zijn dan het is? Hoe komt het dat het niet erger is?
- Stel dat u *wel* iets zou willen veranderen, wat zou dat dan kunnen zijn?
- Stel dat de ander verandert in de richting die u wilt, wat gaat u dan anders doen?
- Stel dat de ander niet verandert, wat gaat u dan doen?
- Stel dat de ander de dingen doet die u graag wilt dat hij doet, wat zou die ander dan zeggen over hoe u met hem omgaat? Wat wilt u minimaal bereiken?
- Hoe kan ik het beste met u samenwerken?
- Wat moet ik vooral niet doen & wat juist wel in vergelijking met andere professionals?
- Welk verschil zou het voor u maken als de ander (bijv. de ex-partner, bij scheiding) in de door u gewenste richting verandert?
- Wat zou er dan anders zijn tussen u beiden? En hoe zou u dat kunnen helpen?
- Stel dat u beiden een gezamenlijk doel zou hebben, wat zou dat dan kunnen zijn?

- Bij het antwoord: ik weet het niet, is het goed te vragen: Stel dat u het wel zou weten, wat zou u dan zeggen?
- Hoe schat u de kansen in om tot een oplossing te komen (schaalvraag)?
- Stel dat de ander u zou bieden wat u nodig heeft (om bijv. weer een goede relatie te krijgen), wat zou u dan anders doen?
- U hebt heel veel verteld over wat u niet wilt, wat zou u wel willen?
- Wat wilt u voor het probleem in de plaats?

Vier strategieën als de cliënt het probleem bij de ander legt:

1. “Ik zou willen dat ik u daarbij (de ander veranderen) kon helpen, maar ik kan niet toveren. Ik denk niet dat er iemand bestaat die iemand anders kan veranderen. Hoe kan ik u op een andere manier helpen?”
2. Het onderzoeken van de toekomst als de ander niet verandert: en wat wilt u nu gaan doen?
3. Het onderzoeken van de toekomst als de ander wel verandert: “Stel dat de ander zou veranderen in de door u gewenste richting, wat zou u dan anders doen”. Wanneer zijn er al momenten waarop dit al gebeurt? En wanneer dat gebeurt, wat doet die ander dan anders? Wat voor verschil maakt dat voor u?
4. Het uitzoeken van de intentie of het doel achter de voorgestelde en uitgeprobeerde oplossingen: wat wilt u uiteindelijk samen bereiken? Wat zal er bij u veranderd zijn als de ander zijn probleem eenmaal heeft opgelost? Hoe weet u dat hij dat zelf moet doen en dat u niet verantwoordelijk bent? Hoe lukt het u de verantwoordelijkheid bij de ander te laten, ook al kost u dat misschien moeite

Tip voor het omgaan met ‘bezoekers’

- Toon begrip voor de situatie van de cliënt, ga zoveel mogelijk mee in de opvatting die de cliënt zelf heeft en help hem om te accepteren dat er een probleem is, het probleem duidelijk te krijgen en een mogelijke oplossing te vinden.
- Sluit aan bij de beleving van de cliënt en geef erkenning dat de cliënt een goede reden moet hebben om in deze situatie te zitten (bijv. tegen ieders advies in bij de partner te blijven) en concentreer je op wat de cliënt kan doen om te veranderen, zo voelt de cliënt zich niet afgewezen en wordt gewezen op zijn goede bedoelingen en sterke punten.

Oplossingsgerichte vragen voor de ‘bezoekers’ (gestuurde cliënten)

- Van wie was het idee om hier te komen?
- Wat is uw idee over wat we hier vandaag bespreken?
- Wat denkt degene die deze raadsmelding heeft gedaan dat u anders zou moeten doen?
- Wat zou de melder zeggen dat u minimaal anders moet doen?
- Bent u het eens met de zorgen die de melder (bijv. BJZ) zich over u maakt? Wat denkt de melder (bijv. BJZ) dat u hier zult moeten doen en wat er moet veranderen?

- Wat moet u doen om de melder en de Raad te overtuigen dat er geen maatregel nodig is? Is dat iets wat u zou kunnen of willen doen? Hoe zou u zichzelf kunnen motiveren dat te doen?
- Wat kunt u zelf doen om te zorgen dat je moeder de kindbescherming niet meer belt en u met rust gelaten wordt?
- Wat zou u zelf zeggen dat u minimaal anders kunt? Wanneer was de laatste keer dat u dat deed? Als u zou besluiten dat weer te doen, wat zou dan de eerste kleine stap zijn die u zou zetten?
- Op welke manier zou uw leven veranderen als u het voor het zeggen zou hebben?
- Als u eens zou doen alsof er een wonder gebeurd was, wat zou dan het eerste stapje zijn dat u zou zetten?
- Hoe zult u merken dat u genoeg gedaan heeft?
- Wat zou er gebeuren in uw leven dat nu niet gebeurt?
- Stel dat u wel een doel had, welk doel zou dat dan kunnen zijn?
- Hoe hoopt u dat ik u kan helpen met dit probleem?
- U moet wel een goede reden hebben, vertelt u eens?
- Wat gebeurt er als deze gesprekken niet verder zouden gaan?
- Hebt u naast alle redenen waarom u het niet wilt, ook nog misschien één gedachte waarom wel, hoe het wel kan werken of iets kan oplossen?
- Wat zou er op de agenda moeten komen om in ieder geval nog te kunnen zeggen: daar heb ik wat aan?
- Hoe zou u weten dat het toch een goed idee is geweest dat u hier vandaag bent?
- U zegt: die dingen heb ik niet in de hand. Waar kunt u nog wel invloed op uitoefenen?
- Wat gebeurt er als u niets doet?

HANDIGE OPLOSSINGSGERICHTE VRAGEN

RELATIE VRAGEN

Een relatie vraag is een verdiepingsvraag gericht op het verhelderen van de context, gericht op de onderlinge relatie. Waarbij je de ander vraagt zich te verplaatsen in een derde persoon.

Soorten relatievragen:

1. Gedragmatige vragen
“Als ik je zoon zou vragen wie kan voorkomen dat hij zo boos wordt dat hij begint te slaan?”. “Wat doet x dan?”.
2. Introspectieve vragen, vragen naar gevoelens en gedachten (gebruik je als SofS-er om motivatie-partnerschap te bevorderen).
“Hoe voelt je dochter zich als jij met je partner ruzie hebt?”.
3. Verschil vragen: richten zich op het verschil in gedrag (te gebruiken om kwaliteit van het netwerk te checken).
“Wat merkt je moeder het eerst als het met je gezin niet goed gaat?”

4. Rangorde vragen brengen een volgorde aan in bepaald gedrag of interactie:
“Wie in jullie omgeving merkt als eerste als je dochter weg is gelopen”
5. Toekomstvragen
“Wie zal wat zien als de zorgen weg zijn?”
6. Veronderstellingsvragen gericht op het verleden, heden en de toekomst.
“Als je ouders 5 jaar geleden gescheiden zouden zijn, hoe zou jullie leven er dan nu uitzien?”

DRAAIVRAGEN

Draaivragen ofwel het Engelse “EARS” model is ontwikkeld om doorvragen te stimuleren en te voorkomen dat men een mening gaat vormen op basis van algemene informatie. Een valkuil is om van een algemene ontlokkende eerste vraag (Elicit) direct door te gaan naar een betekenisvraag (Reflect.) Dit verhoogt het risico op oordeelsvorming. Door de “Amplify” stap vraag je door naar details en concretisering.

	ZORGEN (HUIS VAN DE...)	KRACHTEN (HUIS VAN DE GOEDE DINGEN)	DOELEN (HUIS VAN DE DROMEN)
ELICIT ontlocken, eerste vraag	Wat is je grootste angst?	Wat gaat hier goed? Welke momenten vindt ... het leukst?	Wat moet gebeuren om ervoor te zorgen dat ... veilig is?
AMPLIFY uitbreiden, concreet, details, wat zou je zien?	Hoe zou dat eruitzien? Wanneer kan dat gebeuren?	Wanneer was dat? Hoe vaak? Hoe hielp de buurvrouw? Hoe deed ... dit?	Hoe ziet dat eruit? Wie doet wat?
REFLECT overdenken, betekenis	Hoe zou dat de veiligheid van ... schaden?	Welke van de krachten is het meest helpend voor dit probleem?	Hoe zou dat bijdragen aan de veiligheid?
START OVER (opnieuw bovenaan beginnen)			

Om de focus van je vragen helder te houden kan onderstaand overzicht helpend zijn:

Probleemoplossend	Oplossingsgericht
Verleden gericht	Toekomst gericht
Wijst de ander op mogelijke oplossingen en geeft advies	Accepteert de eigen opvatting van de ander en stelt hier vragen over
Overtuigt de ander om de aangeboden oplossing uit te proberen	Laat zich overtuigen door de ander door te vragen. Hoe denk je dat dit zou helpen
Er zijn grote veranderingen nodig	Een kleine verandering helpt de oplossing dichterbij te komen
Het probleem speelt voortdurend, overheerst	Het probleem is er niet 24 uur per dag (uitzonderingen)
Inzicht is noodzakelijk voor verandering	Inzicht komt tijdens of na de verandering
Diagnosticeer de oorzaak	Onderzoek wanneer, hoe het goed. Uitzondering is deel van de oplossing

DETAILVRAGEN

- Wanneer?
- Waar?
- Hoe?
- Wie was erbij?
- Hoe vaak?
- Wat?

Detailvragen zijn van groot belang in casussen waar zorgen zijn over de veiligheid. Of iets gevaarlijk of juist veilig is hangt af van gedetailleerder feiten. Hoe gedetailleerder de antwoorden zijn, hoe concreter de uitzonderingen op het gevaar zijn. Hoe meer feiten we kennen over deze uitzonderingen en hoe die tot stand komen, des te makkelijker kunnen we ze gebruiken om het gevaar te verminderen.

SCHAALVRAGEN

Schaalvragen nodigen cliënten uit om hun observaties, impressies en voorspellingen op een schaal van 0 tot 10 te zetten.

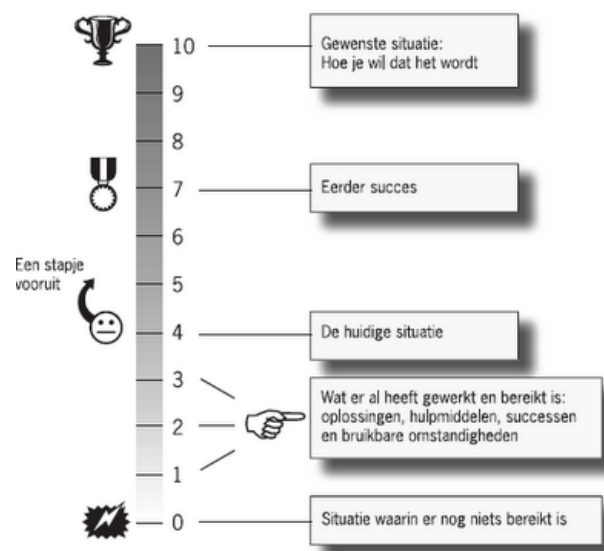
Wees zo specifiek mogelijk in het beschrijven van de 0 en de 10.

Wanneer de cliënt een cijfer heeft gegeven, vraag wat maakt dat het een ... is (wat is er al wel?)

Vraag ook wat er nodig is om een hoger cijfer te halen. Begin met kleine stapjes. Wat is er nodig om het cijfer van een 5 naar een 5.1 te krijgen?

- o Op een schaal van 0-10, waarbij 0 is dat je je telkens zorgen maakt en nooit weet of papa en mama boos worden en misschien wel gaan slaan, en 10 is dat je je geen zorgen maakt omdat je weet dat als mama of papa wel eens boos worden, er niets naars gebeurt en er anderen zijn die helpen, wat voor cijfer geef je?
- o Op een schaal van 0 -10, waar de 10 betekent dat je tevreden bent over hoe je met deze vader praat, hoe hij door jouw vragen zoekt naar oplossingen en na denkt over wat er nodig is voor zijn kind, ook al is hij het niet eens met jouw zorgen, en de 0 is dat je het gevoel hebt dat wat je ook zegt of vraagt je niet binnen komt, vader allerlei dingen zegt om jou te bewijzen dat het niet zo is en je niet in contact met hem komt, waar sta je op de schaal? Wat zit er in dat cijfer dat het geen 0 is? Was het eerder wel eens een hoger cijfer? Wat maakt het een 4 en geen 0?
- o Is het wel eens een hoger cijfer geweest?
- o Wat zou er moeten gebeuren wil het een beetje beter gaan?
- o Wat zouden mama of papa schalen?

ONGERUSTHEIDSVRAGEN

Skillfull use of authority (vaardig gebruik maken van je gezag).

Sta stil bij dat wat de ouders/familie zeggen en door welke antwoorden je meer of minder zorgen gaat maken, vraag het ook aan ouders/familie.

Voorbeeld vraag: Ik hoor u zeggen dat er volgens u niets aan de hand is en dat u niet begrijpt waarom u een gesprek met mij heeft. Op het moment dat u dat zegt denkt u dan ga ik me meer of minder zorgen maken?

VRAGEN BIJ VEILIGHEID

Wat denkt u dat er moet gebeuren wil de politie geen zorg-meldingen meer doen over uw kinderen?
 Wat zal de hulpverlening van u willen zien zodat ze zich minder zorgen gaan maken en het veilig genoeg vinden? Wat nog meer.... En meer?

WONDERVRAAG

Het gebruik van de wondervraag laat cliënten naar de toekomst kijken. Het geeft hun weer hoop. Ze denken na over hoe hun leven eruitziet als (een deel van) de problemen zijn opgelost. Wat is het eerste kleine teken van verandering? Het geeft hun hoop dat kleine veranderingen waardevol zijn. De kracht van de vraag is dat je je focust op de oplossing van het probleem en niet op het probleem zelf.

Van belang bij de wondervraag is hem inleiden met:

ik ga vragen stellen waar wat fantasie voor nodig is, ben je daarvoor in? Vervolgens is het van belang dat je een "ja reeks" creëert. Bijvoorbeeld: we zijn hier nu in deze ruimte.... Hierna ga je naar huis, toch? En dan eet je wat? En vanavond ga je uiteindelijk slapen.... Hiermee zorg je ervoor dat de cliënt toegankelijker wordt voor je vervolgvraag.

De vraag die je daarna bijvoorbeeld kan stellen (in verschillende variaties) is: Stel je zit met een probleem, je loopt daarover te tobben. Het houdt je de hele dag bezig tot je 's avonds in bed ligt en in slaap valt. Zonder dat je het door hebt, gebeurt er 's nachts een wonder!!

Alleen je hebt geslapen en hebt niet meegekregen dat het wonder heeft plaatsgevonden. Als je 's ochtends wakker wordt, wat zullen de eerste dingen zijn waaraan je merkt dat het wonder heeft plaatsgevonden?

Van belang hierbij is steeds terugkomen op: je sliep dus je wist niet dat het wonder plaats vond: hoe merk je het? Wanneer cliënten vertellen over hoe ze zich anders voelen, kun je vragen naar wat ze anders doen. Vertelt men veel over wat men doet, dan vraag je naar gevoel, om zo een concreet beeld te krijgen. Wanneer mensen antwoorden geven zoals: dan zou mijn man...., mijn moeder.....(niet meer zo zeuren), vraag dan door: en wat zou je anders doen wanneer je moeder niet meer zo zou zeuren?

VRAGEN NAAR UITZONDERINGEN

Kun je mij vertellen over de keren dat moeder iets deed om ervoor te zorgen dat Alice veilig was, ook al was er erge ruzie? Wat deed vader toen? Hoe zorgde ze er voor dat Alice toch veilig was?

Was er wel eens een keer dat je heel erg boos had kunnen worden maar dat niet gebeurde? Hoe ging dat toen?

U vertelde mij net dat u niet meer slaat, kunt u mij vertellen hoe u dat gelukt is? Wat is er nu anders?

Wanneer had u voor het laatst het gevoel dat u genoeg energie had om uit bed te komen en voor uw kinderen te zorgen? Hoe ging dat toen? Wat hielp het meeste om uit bed te komen?

En wat nog meer... en wat nog meer...Detailvragen.

HUISWERKOPDRACHT 1 EN 2

Dit zijn 3 opdrachten, 2 staan hieronder en de 3e staat als laatste in dit document.

CASUS

Vader & moeder, Leon 13 jaar, en Sanne van 11 jaar.

Moeder maakt afspraak omdat de buurvrouw gezegd heeft dat ze nu echt iets moet doen. Moeder is door vader geslagen en op straat gezet, vader wilde haar niet meer binnenlaten. Moeder heeft een tijdje buiten voor de deur staan huilen

Door bemiddeling van de buurvrouw is moeder binnen gelaten en is oma gekomen om te helpen.

Moeder vertelt dat de buurvrouw heeft gezegd dat ze het huishouden niet meer aan kan en dat de kinderen bang zijn. De politie is ook langs geweest .

Vader is vrachtwagenchauffeur en moeder ligt soms de hele dag op bed. Leon gaat vaak niet naar school. Sanne durft niet veel te zeggen, allebei de kinderen maken zich zorgen om moeder

OPDRACHT 1 BIJ DE CASUS:

Maak deze eerst af voordat je aan opdracht 2 begint.

In de theorie werden onder andere de volgende soorten vragen benoemd:

- Uitzonderingsvragen
- Wondervragen (of de verkorte variant: stel dat... vragen)
- Vragen naar (on)veiligheid
- Ongerustheidsvragen
- Schaalvragen
- Relatievragen
- Detail vragen

Bedenk minstens 2 vragen per bovengenoemde soort vraag voor die je aan dit gezin en netwerk zou stellen als jij de hulpverlener in dit gezin was.

Bedenk dat je nooit veel tijd hebt en je wilt dus in korte tijd zo snel mogelijk zicht hebben op het gevaar en de veiligheid van Leon en Sanne.

OPDRACHT 2 BIJ DE CASUS:

Reflectie op vragen. Om zo snel mogelijk zicht te krijgen op de veiligheid gebruiken we Signs of Safety vragen.

Signs of Safety vragen zijn geen standaardvragen zoals jeugdwerkers deze vragen. "Hoe gaat het met je?" Of "wat gebeurde er die dag dat er problemen waren?"

Signs of Safety vragen zijn vragen die specifiek naar zorgen en krachten vragen, zo lang mogelijk op een neutrale manier. Degene die de vragen stelt is zich dus bewust van waar hij naar vraagt. Bijvoorbeeld vragen naar de krachten: "wat ging er deze week goed?" Of vragen naar de zorgen: "Wat was voor jouw kind het moeilijkste moment deze week denk je?". Vaak worden vragen gesteld met prioritering erin:

“best” “ergst” “laatste”. Pas wanneer er veel informatie is over zowel positieve als negatieve gebeurtenissen stapt men over op beoordeling.

Signs of Safety vragen zijn gericht op gedrag en acties; FEITEN.

Wanneer je vanuit Signs of Safety vragen stelt weet je wanneer je naar zorgen en wanneer je naar krachten vraagt en zijn je vragen zo dat de antwoorden ook over zorgen of krachten gaan.

Om snel informatie te krijgen over veiligheid en gevaar van de kinderen is het handig wanneer elke vraag vraagt naar veiligheid of gevaar van de KINDEREN.

Kijk opnieuw naar jouw vragen waar is het je al goed gelukt om echt naar feiten te vragen en de kinderen in je vraag te betrekken? Waar zijn je vragen nog zo open dat je de ander de sfeer in het gesprek laat sturen? Welke aanpassingen kun je maken om je vragen nog beter gefocust te maken?

De vragen die je gemaakt hebt zullen als inspiratie dienen tijdens het uitvragen van de casussen op de trainingsdagen!

DE ROUTEKAART BEVAT DE VISIE GEFASSEERD SAMENWERKEN AAN VEILIGHEID, ELEMENTEN VAN BETER SAMEPSPEL EN VEEL ELEMENTEN VAN SIGNS OF SAFETY.

WAT IS GEFASSEERD SAMENWERKEN AAN VEILIGHEID?

De visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid beschrijft een aanpak in drie stappen:

Eerst werken aan directe veiligheid met een veiligheidsbeoordeling, veiligheidsvoorwaarden en een veiligheidsplan. Door bijvoorbeeld vroegtijdige afstemming van veiligheidsmaatregelen lopen interventies naast elkaar en in aanvulling op elkaar, in plaats van na elkaar. De kans op bijdrage aan herstel van de veiligheid neemt hierdoor toe.

Dan risicogestuurde zorg inzetten om de risicofactoren voor herhaling van geweld en onveiligheid aan te pakken en vervolgens ondersteuning of behandeling bieden voor herstel.

Het veiligheidsplan loopt ook in deze twee laatste fases door.

Professionals die het gezin/huishouden al kennen, zijn de aangewezen personen om samen met ouders, kinderen en hun netwerk de meest onveilige situaties te benoemen. Indien de wijkpolitie betrokken is, of de partners uit de strafrecht- en/ of jeugdbeschermingsketen dan is het essentieel om deze te betrekken bij het in kaart brengen van alle bekende onveilige situaties.

Het daadwerkelijk werken volgens de visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid vraagt inspanning op zowel bestuurlijk, management als uitvoerend niveau. (Bron: <https://vng.nl/sites/default/files/2021-01/20210125-visie-gefaseerd-samenwerken-aan-veiligheid-def.pdf>)

WAT IS BETER SAMENSPEL?

“Kinderen duurzaam veilig laten opgroeien én de hoogste kwaliteit bieden voor kinderen die hierin gevaar lopen”. Met deze ambitie startte in 2017 het programma Beter samenspel voor veilig opgroeien. Het doel van het programma is het, over de grenzen van de betrokken organisaties heen, breed aantoonbaar realiseren van een bestendig parallel en afgestemd samenwerkingsproces. Blijvend effect wordt gerealiseerd door het werken vanuit één hulpverleningslijn, gebaseerd op gedeelde waarden, principes en normen en een samenhangende en duidelijke rol- en taakverdeling. De professionals van het Lokale

Team blijven zolang er zorg nodig is in het gezin. Deze professionals gaan voorafgaand, tijdens en na de maatregel samenwerken met professionals van de GI's voor het gedwongen kader. Hiermee zorgen we ervoor dat:

Inzet van zware jeugdhulp wordt voorkomen doordat door eerdere inzet van de GI-expertise escalaties worden voorkomen;

Dat door de blijvende betrokkenheid van de Lokale Teams jeugdbeschermingsmaatregelen eerder kunnen worden afgesloten omdat continuïteit geboden wordt door het Lokale Team;

Het hele gezin in beeld blijft bij het Lokale Team, inclusief de betrokken jongere of het kind.

De professionals van het Lokale Team en de GI werken eerder intensief samen in die gezinnen waar sprake is van onveiligheid. Binnen Beter Samenspel is een gezamenlijke werkwijze ontwikkeld waarbij direct bescherming wordt geboden aan het kind dat op dat moment acuut in gevaar is. Als deze acute veiligheid is gewaarborgd werken de professionals samen verder om duurzame veiligheid en stabiliteit in het gezin te realiseren. Door deze inzet wordt toegewerkt naar blijvende structurele veiligheid in het gezin. (Bron: <https://sbjh.nl/beter-samenspel/>)

Beter Samenspel heeft verschillende bouwstenen ontwikkeld die hulpverleners ondersteunen en inspireren in het werken met casussen waar onveiligheid speelt. Deze bouwstenen zijn hier te vinden:

<https://www.jeugdhulphaaglanden.nl/samenwerken/bouwstenen+beter+samenspel/default.aspx>

WAT IS SIGNS OF SAFETY?

Signs of Safety is een benadering die door Andrew Turnell en Steve Edwards in de jaren 90 in Australië is ontwikkeld met medewerking van ruim 150 hulpverleners uit de jeugdhulpverlening en kinderbescherming. Zij wilden werken aan een constructieve samenwerkingsrelatie met de cliënt waarin de veiligheid van de kinderen centraal stond.

Inmiddels wordt de benadering in delen van West Australië, Amerika, Canada, Engeland, Zweden, Denemarken, Nederland, Nieuw-Zeeland en Japan toegepast.

Signs of Safety is een oplossingsgerichte benadering. Het is een benadering die vooral practice based ontwikkeld is en nog steeds verder ontwikkeld wordt en gedeeld wordt met de uitvoerders van de hier boven genoemde landen.

De laatste jaren (na 2015) is de ontwikkeling er met name op gericht op gehele systemen in beweging te krijgen. Een benadering werkt alleen als deze in gehele organisaties toegepast wordt en wanneer systemen zoals registratiesystemen en managementstijlen erop aangepast worden. Signs of Safety echt toepassen en niet alleen enkele van de tools, vraagt moed, bereidheid te leren, focus op wat werkt en elkaar continue bevragen. Hiervoor is een steunende en lerende omgeving nodig. Internationaal zijn er meer dan 50 trainers en consultants opgeleid die deze gehele implementatie kunnen ondersteunen. Parallel aan het werken met gezinnen, bouwen zij samenwerkingsrelaties op met organisaties om samen tot de beste oplossingen en ideeën te komen, zodat hulpverleners optimaal hun werk kunnen doen (zie voor licentie houdende trainers en consultants www.signsofsafety.net).

De benadering biedt een proces om te komen tot een balans van zorgen en krachten in de situatie van het kind. Op basis van deze balans kan een beoordeling gemaakt worden over de mate van veiligheid voor het kind en kan een veiligheidsplan ontwikkeld en uitgevoerd worden. Het veiligheidsplan is een plan waarin staat wat er moet gebeuren om een veilige situatie voor het kind te realiseren. Alle betrokkenen committeren zich aan dit veiligheidsplan. In het traject dat volgt, wordt structureel getoetst of alle mensen de afgesproken verplichtingen ook daadwerkelijk nakomen.

Signs of Safety is er vanaf het eerste contact met het gezin op gericht om een veilige thuissituatie voor kinderen te creëren en gaat uit van zes praktischelementen:

1. Begrijp de opstelling van ieder lid van het gezin.
2. Zoek naar uitzonderingen op de mishandeling.
3. Ga na wat de sterke punten en hulpbronnen van het gezin zijn.
4. Concentreer je op de doelen.
5. Meet veiligheid en vooruitgang.
6. Beoordeel de bereidheid, het vertrouwen en het vermogen.

De wijze waarop we over het gezin denken, bepaalt hoe we reageren. De houding *van* de hulpverlener is een cruciaal element om met succes te streven naar partnerschap met de cliënt- Dit betekent echter niet dat je een naïeve houding aanneemt; het vergt het doordenken van wat er aan de hand is en het stellen van gedetailleerde vragen. De openheid en eerlijkheid daarover maakt dat gezinnen zich ondanks de heftigheid van de situatie gerespecteerd voelen.

Signs of Safety biedt een denk- en werkwijze die het mogelijk maakt om scherp te letten op gevaar en letsel en tegelijkertijd ook een context waarin de hulpverlener open staat en respect heeft voor de leden van het gezin, en hen benadert als potentiële partners in het creëren van veiligheid.

DE PRAKTISCHE UITGANGSPUNTEN

Voor het opbouwen van partnerschap en een samenwerkingsrelatie met de cliënt zijn:

1. Respecteer de cliënt als iemand die het waard is om mee te werken
Als je uitgaat van het standpunt dat het gezin het vermogen heeft om te veranderen, kan dat het gevoel geven dat er hoop is en mogelijkheden zijn. Sta zoveel mogelijk open voor de leden van het gezin en benader hen als potentiële partners in het creëren van veiligheid.
2. Werk samen met de persoon, niet met de mishandeling
Hulpverleners kunnen een relatie met de leden van een gezin opbouwen met respect voor de cliënt zonder het misbruik op enige wijze te vergoelijken. Luister naar en reageer op het verhaal van de ander. Gun het gezin keuzemogelijkheden en kansen om jou iets bij te brengen. Ga na wat ze willen. De hulpverlener moet openhartig en eerlijk zijn, met name in het onderzoek. Behandel cliënten als individuele personen.
3. Besef dat samenwerking ook mogelijk is wanneer er sprake is van dwang.

Hulpverleners zullen bijna altijd een zekere mate van dwang moeten gebruiken en moeten vaak hun wettelijke gezag uitoefenen om situaties te voorkomen waarin gevaar aanwezig blijft, maar dit mag hen er niet *van* weerhouden om te streven naar een partnerschap met de ouders. Erken dat dwang en samenwerking naast elkaar kunnen bestaan en benut vaardigheden om dit te bevorderen. Blijf streven naar partnerschap.

4. Erken dat in elk gezin signalen van veiligheid aanwezig zijn
Elk gezin heeft vaardigheden en sterke kanten. Die zorgen ervoor dat de kinderen in elk geval voor een deel en vaak het grootste deel van de tijd veilig zijn. Let er op dat zorgvuldig aandacht wordt besteed aan deze signalen van veiligheid.
5. Stel de veiligheid van het kind continue centraal
Het centrale aandachtspunt van de kindbescherming is altijd het vergroten van de veiligheid. Houd dit aandachtspunt ook vast in het denken over de hulpverlenende instantie en de rol van de hulpverlener, en over de specifieke details en activiteiten van een zaak.
6. Ga na wat de cliënt wil
Ga na wat de cliënt zelf wil bereiken en veranderen. Accepteer de zorgen en verlangens van de cliënt. Stem de doelen van het gezin en de organisatie waar mogelijk op elkaar af. Het helpt cliënten tot motivatie voor verandering.
7. Zoek altijd naar de details
Probeer altijd concrete gedetailleerde informatie te ontlokken, of het nu gaat om een verkenning om negatieve of positieve aspecten van de situatie. Oplossingen ontstaan uit details niet uit generalisaties.
8. Focus op het creëren van kleine veranderingen
Denk na, praat over en werk toe naar kleine veranderingen. Raak niet gefrustreerd wanneer grote doelen niet onmiddellijk worden bereikt. Richt je op kleine haalbare doelen en geef erkenning voor het bereiken daarvan.
9. Verwar de details van de zaak niet met een oordeel
Bewaer je oordeel totdat er zoveel mogelijk informatie verzameld is. Verwar nooit conclusies met de details van de zaak. Bedenk dat anderen, met name de familie, de details anders zullen beoordelen.
10. Biedt keuzemogelijkheden
Voorkom dat je cliënten van je vervreemden door onnodig dwang te gebruiken. Biedt juist keuzes aan op zoveel mogelijk aspecten. Dit bevordert de samenwerking en de betrokkenheid.
11. Behandel het gesprek als een platform voor verandering
Zie het gesprek als een interventie en onderken daarom dat de interactie tussen de werker en de cliënten het belangrijkste middel tot verandering is.
12. Behandel de praktische uitgangspunten als een streven, niet als aannames
Streef er voortdurend naar om deze uitgangspunten in de praktijk te brengen en wees zo bescheiden om te erkennen dat ook de meest ervaren hulpverleners zorgvuldig moeten nadenken en handelen om ze te kunnen uitvoeren. Erken dat niemand in de jeugdbescherming alles goed doet.

HUISWERKOPDRACHT 3

Schrijf op voor jezelf welke je het meest belangrijk vindt. Welke je meer in het werk zou kunnen gebruiken.

Hoe je dat wilt doen? Formuleer een hele concrete kleine actie om dit ook daadwerkelijk meer te gaan doen. Waar zou dat je bij helpen?

Tijdens de eerste bijeenkomst gaan we deze actie concretiseren.

